

Országgyűlés Hivatala

Irományszám: H/65

Érkezett: 2022 MÁJ 24.

Címzett: **Kövér László, az Országgyűlés elnöke**

Tárgy: **Határozati javaslat benyújtása**

Benyújtó: **Bakos Bernadett (LMP)**

Határozati javaslat címe: **Az energiaszegénység és a levegőszennyezés csökkentéséről**

Tisztelt Elnök Úr!

Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 28. § (4) bekezdése alapján „**Az energiaszegénység és a levegőszennyezés csökkentéséről**” címmel a mellékelt határozati javaslatot kívánom benyújtani.

Budapest, 2022. május 24.

Bakos Bernadett
(LMP)

...../2022. (.....) OGY határozat
Az energiaszegénység és a levegőszennyezés csökkentéséről

Magyarország Alaptörvényének XX. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez, a XXI. cikk (1) bekezdése pedig, hogy Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.

Ezen jogok részeként értelmezhető a jó levegőminőség, valamint az, hogy az ország lakossága emberhez méltó és mindenki által elérhető oltalmat találjon a téli időszakban a kihűlés és a fagyhalál ellen. Magyarországon régóta gondot jelent a lakosság 30-40%-át érintő energiaszegénység, és az ezzel szorosan összefüggő egészségtelen levegő. A probléma megoldásához átfogó kormányzati intézkedések szükségesek, melyeknek része többek között a szegénység visszaszorítása, a lakások komplex energetikai mélyfelújítása, valamint a környezeti tudatosság javítása. Ezek mellett azonban - azonnali hatállyal - olyan intézkedéseket is kell hozni, amelyek a fenti programok megvalósulásáig is érdemi segítséget nyújtanak az energiaszegénységben élőknek és csökkentik a légszennyezést.

Az Országgyűlés – tekintettel a kiterjedt energiaszegénységre, a légszennyezés COVID-19 járványt súlyosbító hatására, valamint az Európai Bíróság Magyarországot elmarasztaló ítéletére – felhívja a Kormányt a következő intézkedések meghozatalára, valamint ahol szükséges, törvényjavaslat benyújtására:

1. Az önkormányzatok és egyéb érintett intézmények bevonásával a Kormány mérje föl és kövesse nyomon az energiaszegénységnek kitett háztartásokat és az esetleges kihűléssel összefüggő elhalálozásnak kitett lakosságot.

2. Népszámszámtól függetlenül a Kormány nyújtson támogatást az önkormányzatoknak nappali melegedők, éjjeli menedékhelyek és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények szükség szerinti létrehozására és működtetésére.

3. A Kormány hatékony gazdaság- és társadalompolitikai eszközökkel csökkentse az energiaszegénységet, hogy az embereknek legyen lehetősége megfelelően kifűteni otthonaikat. Zöld újrányításra van szükség: munkahelyeket elsősorban a környezetbarát, válságálló gazdasági ágazatokban kell teremteni, mint például az épületenergetika vagy a megújuló energiaforrások.

4. A Kormány terjessze ki és fejlessze tovább a szociális tüzelőanyag pályázatot:

- a) a települési népességszám-korlát eltörése érdekében,
- b) az időben történő igényfelmérés érdekében,
- c) a szükségletekhez igazodó pénzügyi támogatás kialakítása érdekében, hogy minden rászorulóhoz eljusson a megfelelő mennyiségű és minőségű tűzifa,
- d) a méltányos és időben történő elosztás érdekében.

5. A Kormány határozza meg a lakossági tüzelőanyagok fűtőérték és környezeti hatás szempontú minőségi követelményeit: készítse elő a szükséges jogszabálmódosításokat annak érdekében, hogy 2023. január 1-től a szén, lignit forgalmazás betiltásra kerüljön, valamint fokozatosan kerüljön megszüntetésre a 20%-nál nagyobb nedvességtartalmú tűzifa forgalmazása.

6. A Kormány indítson komplex épületenergetikai mélyfelújítási programot évi legalább 300 milliárd Ft-os kerettel, amelynek része az épületek szigetelése, nyílászáróinak és fűtési

rendszerének cseréje, valamint megújuló energiaforrások alkalmazása. Biztosítani kell, hogy a programban a leginkább rászorulóknak is részt tudjanak venni önrész nélkül.

7. A Kormány támogassa a megújuló energiaforrásokra épülő távhőrendszerek kiépítését és továbbfejlesztését.

8. A Kormány készítse elő a szükséges jogszabálmódosításokat annak érdekében, hogy véglegesen és az ország teljes területén betiltásra kerüljön az avar és kerti hulladék égetése.

9. A Kormány tegye meg a szükséges lépéseket, annak érdekében, hogy felszámolásra kerüljön az illegális hulladékégetés: a hatóságok – kormányhivatalok, jegyzők, rendőrség – szigorúan és hatékonyan lépjenek fel a légszennyezéssel járó illegális hulladékégetések, például a háztartási szeméttel történő fűtés ellen.

10. A Kormány az eddigieknél hatékonyabb felvilágosító, szemléletformáló kampányok útján tájékoztassa a lakosságot a helytelen fűtés káros egészségi, környezeti és gazdasági hatásairól, jogi vonatkozásairól és a lehetséges alternatívákról, támogatási programokról.

11. A Kormány készítse elő a szükséges jogszabálmódosításokat annak érdekében, hogy korlátozásra kerüljön a szennyező járművek importja, ahogy erre a Klíma- és természetvédelmi akciótervben ígéretet tett: Magyarország ne legyen Nyugat-Európa roncsstelepe!

12. A Kormány készítse elő a szükséges jogszabálmódosításokat annak érdekében, hogy országos elektronikus úthasználati díj kerüljön bevezetésre, ami a városokban a dugódíj funkcióját is betölti. A GPS-alapú, használat- és szennyezésarányos, valamint időszaktól függő úthasználati díj hatékony eszköze a forgalom csillapításának, a légszennyezés csökkentésének és a városok élhetőbbé tételének.

13. A Kormány gondoskodjon róla, hogy minden lakófunkciót ellátó, magántulajdonú lakás esetében, amely címre vállalkozás nincs bejelentve, továbbra is legyen szükséges és biztosított a kötelező kéményseprési szolgáltatásokkal kapcsolatos értesítés és a szervezett díjmentes szolgáltatás. A Kormány biztosítsa, hogy a kéményseprés állami feladattá válása ne okozzon semmilyen fennakadást a szolgáltatásban akkor sem, ha egy önkormányzat a 2024-es határidő előtt, forráshiány miatt adja át a feladatot.

14. Ez a határozat a közzétételét követő napon lép hatályba.

Általános indokolás

Az országgyűlési határozatban foglalt javaslatok elfogadása és a szükséges intézkedések végrehajtása lényeges előrelépést hozhat az energiaszegénység csökkentésében, az energiahatékonyság javításában és a levegőszennyezés visszaszorításában.

Magyarországon már sok éve gondot jelent az egymással is összefüggő energiaszegénység és légszennyezés. Már régen nem csak a hajléktalanokról beszélünk, akik közül sokan lakhatás híján az utcán fagyoskodnak és hűlnek ki. Számos családnál – és ezt a KSH adatai is bizonyítják – a szegénység azzal jár, hogy nem tudnak elég pénzt félretenni a téli fűtésre, ezért emiatt az otthonukban halnak meg. A leginkább érintettek az egyedülállók, az idősek, a nagycsaládosok, a családi házban élők. A normatív lakásfenntartási támogatás megszűnése és a díjhátralék-kezelés anomáliái miatt a helyzet romlik. A pontos adatok nem ismertek, mert még az energiaszegénység nyilvántartás módszere és rendszere sem épült ki.

Megfelelő támogatás hiányában sokaknak esélye sincs energiahatékonysági beruházásokra, de még megfelelő fűtőanyag beszerzésére sem. Az otthonfelújítási programban csak a hitelképes családok tudnak részt venni, a leginkább rászorulókat ismét magára hagyta a Kormány. A téli időszakban a nélkülöző családok mindennel fűteni próbálnak, ami csak ég, és ezzel anélkül, hogy gondjaikat érdemben orvosolni tudnák, rendkívül súlyos egészségügyi kockázatot okoznak maguk és lakóközösségük számára. Az energiaszegénység jelei az elszaporodó illegális fakivágások is.

Mindezek miatt azonnali, illetve a kérdéskört hosszú távon rendező intézkedésekre egyaránt szükség van. Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala egy vizsgálatának megállapítása szerint napjainkra a légszennyezés fő előidézője, hogy a lakosság széles rétegei fát, lignitet, barnaszén, sőt nemegyszer hulladékot égetnek, és ezeknek az égetéseknek az aránya jelentősen növekedett az elmúlt években. Míg 2000-ben a lakossági fűtésből származó egészségkárosító részecskékibocsátás (PM10) az összkibocsátás 24 százalékát tette ki, 2013-ra ez az arány 45 százalékra nőtt. Ezen belül pedig az egészséget leginkább veszélyeztető legapróbb részecskék (PM2,5) kibocsátásának 74 százalékáért volt felelős a lakossági égetés. Ezek az apró szemcsék légzőszervi, érrendszeri, daganatos és egyéb betegségeket okozhatnak.

A fűtésből eredő levegőszennyezést tovább fokozza, hogy a sokszor szennyező tüzelőanyagokat gyakran elavult berendezésekben és nem megfelelő tüzelési technikával égetik. A száraz fával való tüzelés hatékonyabb és sokkal kevésbé szennyezi a levegőt, ezért indokolt a szennyező tüzelőanyagok kivezetése. Sokszor égetnek avart, illetve hulladékot nyílt téren is. Ennek oka csak részben a szegénység. A megfelelő környezeti ismeretek hiánya is fontos szempont, ezért szükséges a jelenleginél hatékonyabb szemléletformálási kampányt folytatni.

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség adatai szerint hazánkban évente több mint 14 ezer ember hal meg idő előtt a levegőszennyezés következtében. Egy átlagos magyar 4,3 hónappal, míg egy átlagos Borsod-Abaúj-Zemplén megyei lakos 5,8 hónappal él rövidebb ideig a WHO által biztonságosnak ítélt egészségügyi határértéket meghaladó szálló por koncentráció miatt. Az Országos Környezetegészségügyi Intézet már 2010-ben kimutatta, hogy a kisiskolások 30 százaléka szenvedett olyan légúti megbetegedésben, amely közvetlen kapcsolatba volt hozható az elavult lakossági fűtési berendezésekkel, a nem megfelelő minőségű tüzelőanyaggal, a hibás fűtési technikákkal. Mára oda jutottunk, hogy a nem megfelelő fűtés időszakosan nagyobb légszennyezettséget okoz egyes kistelepüléseken, mint a fűtés és

közlekedés együtt a fővárosban. A légszennyezés növeli a COVID-19 fertőzés esélyét és súlyosbíthatja a betegség lefolyását, ezért is fontos fellépni ellene.

Az Európai Bizottság már 2014 márciusában felszólította Magyarországot, hogy biztosítson védelmet a polgárok számára a szálló por okozta szennyezettség ellen. 2021-ben egy kötelezettségszegési eljárás végén az Európai Bíróság ítéletében kimondta, Magyarország uniós jogot sértett: a PM10-szennyezés rendszeresen és tartósan túllépte az uniós napi határértéket a 2005-2017 közötti vizsgálat időszakában és a Kormány nem hozott megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy a határérték-túllépés a lehető legrövidebb ideig tartson. A PM10-en túl a nitrogén-dioxid éves határérték túllépés miatt is kötelezettségszegési eljárás van folyamatban Magyarország ellen, melynek a vége hasonló ítélet lehet, amennyiben a Kormány nem lép fel az NO₂-szennyezettség ellen.

Egy átlagos méretű avarkupac elégetése önmagában egészségügyi határérték feletti szennyezést okozhat egy kisváros egész területén, ezért is érthetetlen, hogy a Kormány az avar és kerti hulladék égetésének 2020-as betiltását követően a veszélyhelyzetre hivatkozva miért utalta ismét az önkormányzatok hatáskörébe a kérdést. Egészségünk érdekében végleges és teljes betiltás kell.

Fontos fellépni a közlekedési eredetű légszennyezéssel szemben is. A Kormány a Klíma- és természetvédelmi akciótervben ígéretet tett a szennyező gépjárművek importjának korlátozására, de a gyakorlatban nem tett semmit ennek érdekében. Nem engedhetjük, hogy a magyar embereknek okozzanak egészségkárosodást ezek a régi járművek!

Az úthasználati díj (dugódíj) bevezetése elengedhetetlen a nagyvárosok forgalomcsillapításához. Az eszközt tartalmazza a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia és a Tarlós István városvezetése alatt elfogadott Budapesti Mobilitási Terv is, valamint a Budapesti Fejlesztési Központ erre alapozta a Galvani híd belvárosi forgalomcsillapító hatását. Az útdíj bevezetése nem autósüldözés, hanem a szennyező fizet elv érvényesítése, és az autót elkerülhetetlenül használók is nyernek vele az időmegtakarítás révén.

2015-ben döntött a Kormány arról, hogy 2016-tól a kéményseprés állami feladat lesz. Az önkormányzatok 2024-ig kaptak haladékot a szolgáltatás átadására, amelyre azonban több okból, így pl. az önkormányzatoktól való kormányzati forráselvonás miatt hamarabb kerülhet sor. A feladatátadást élet- és vagyonvédelmi szempontok miatt zökkenőmentesen biztosítani kell.

Azokon a településeken (pl. Budapest), ahol az érintett önkormányzat jelezte, hogy az önkormányzat és a katasztrófavédelem közötti megállapodás ellenére már az átadási határidő előtt, forráshiány miatt, az önkormányzat nem tudja vállalni az ezzel kapcsolatos feladatokat, ott az állam erre az átmeneti időszakra is vagy haladéktalanul vállalja át ezen tevékenységek megállapodás szerinti folytatásának költségeit, vagy a katasztrófavédelem haladéktalanul vegye át ezen feladatokat és az ezen feladatok elvégzésére alkalmas munkaszervezetet, végrehajtási kapacitásokat. A kormány tegye meg a szükséges intézkedéseket, hogy e közérdekű feladatok elvégzésére az önkormányzati szervezeteknél foglalkoztatott, a feladat elvégzésében gyakorlott kéményseprői állományt megfelelő díjazás és életpályamodell feltételei mellett foglalkoztassa.